

en dilettants

refleksjoner over en installasjon

Bekjennelse

Jeg tilhører dem som fra tid til annen tar feil av et kunstverk og det vanlige inventaret. Da jeg var på Samtidsmuseet for andre gang (tror jeg), ble jeg stående og se på skapet til en brannslange – det var riktignok svært pent innramma, før jeg forsto vilken villfarelse jeg befant meg i. Det så heldigvis ut til at ingen hadde lagt merke til det som hadde skjedd.

Jeg var derfor litt mer forsiktig da jeg omsider oppdaga denne trappa i enden av en intetsigende gang – fra utsida seende ut som en heis, men med en trapp.

Nysgjerrigheten og en innstilling som en freidig askeladd, gjorde at jeg la forsedelen bak meg og tenkte: hvorfor ikke? (Jeg må også innrømme at jeg umiddelbart assosierte til loft, og de har alltid fascinert meg.)

Oppstigningen

Jeg går oppover en mørk trapp. En dyptklingende rumling brer seg. Hele rommet lever. Vegger og trapp vibrerer svakt og responderer når jeg bulter borti. Jakka skrapet mot stål-

platene i den trange sjakten og lyden av ekko klinger. Jeg er på vei mot et ukjent noe og er glad jeg ikke er fyllesjuk. – Dette er ikke noe for folk med psykosen pressende mot huden. Varmen tiltar etter som jeg skrider oppover trappa, og et svakt lys lar seg etterhvert skimte.

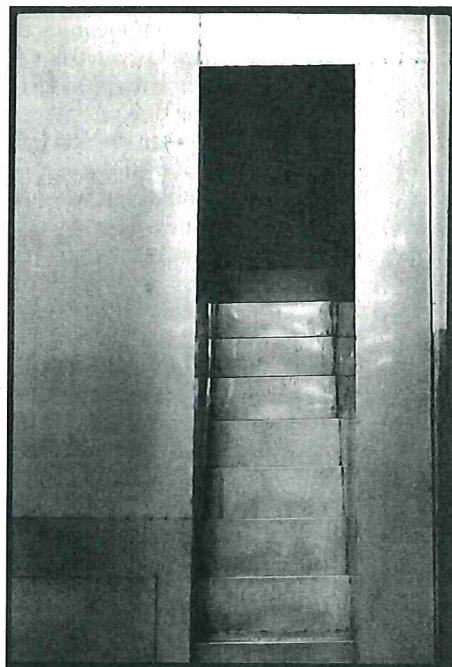
Plataet

Idet jeg har nådd toppen av trappa, dreier sjakta nitti grader mot venstre og et skarpt lys slår mot meg.

I enden av korridoren ser jeg et lys og en avgrunn. Varmen er blitt sterk – er dette helvete? Jeg kjenner rasjonaliteten renne ut av kroppen samtidig som beina nærmer seg hullet under lyset. Jeg stopper opp i behørig avstand, som var jeg på randen av Vøringsfossen.

Nedstigninga

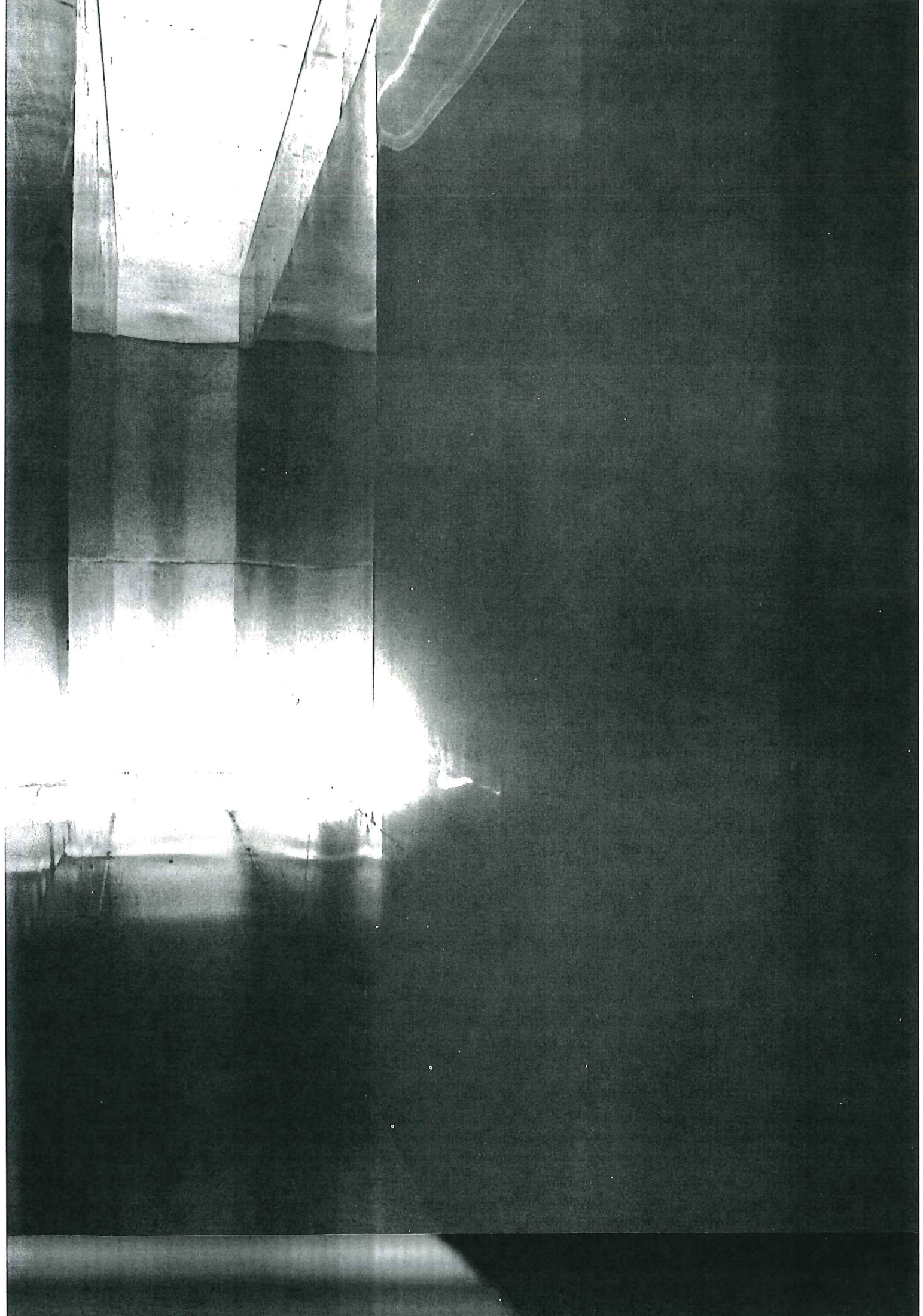
Tilbaketøget er raskt, jeg nærmest småløper ned trappa og lettet kan mine øyne hvile ut i en nøytral gang i Norges Banks solide lokaler.

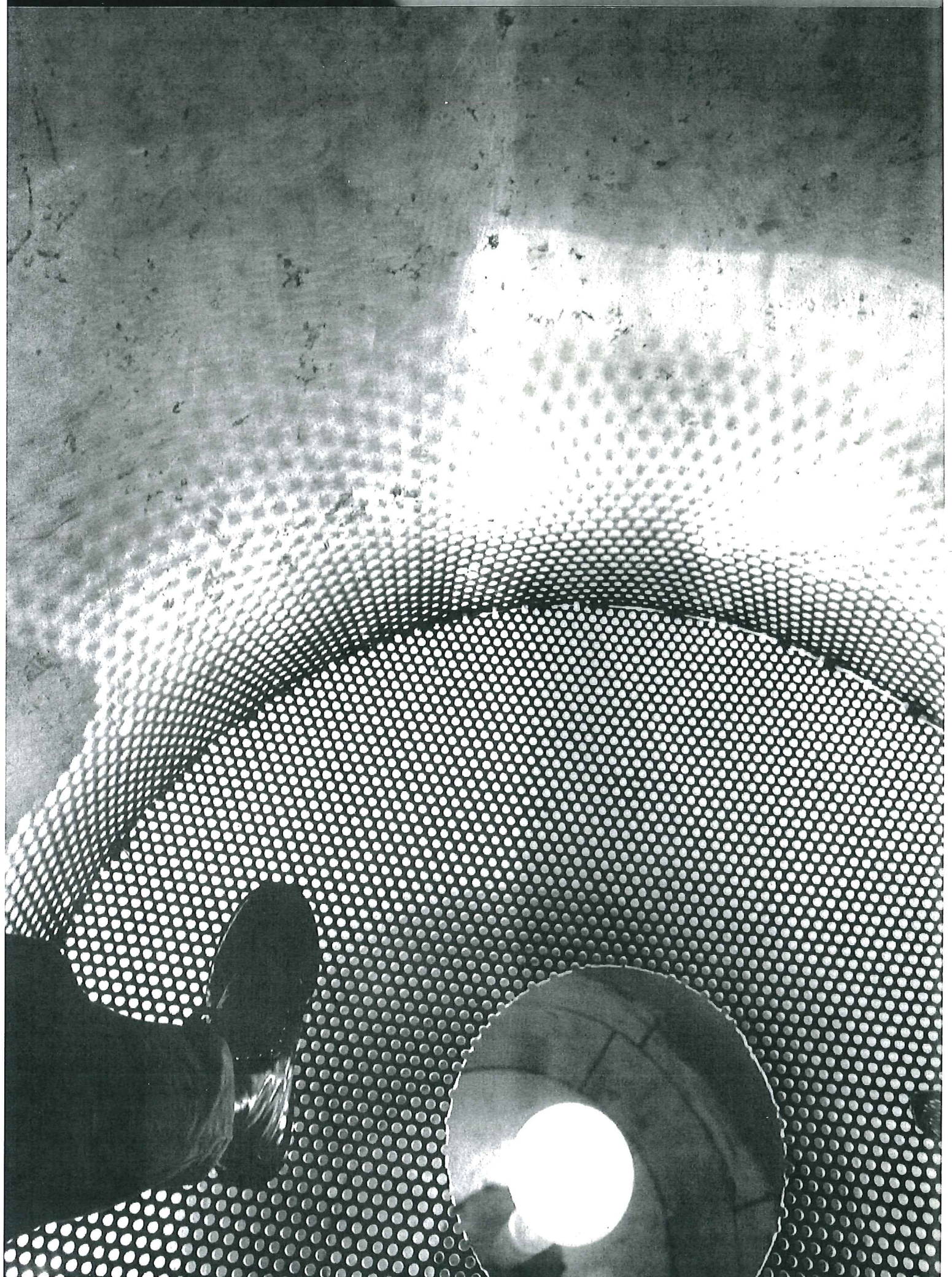

Per Inge Bjørlos

indre rom

V

Per Inge Bjørlos

indre rom

Installasjonen «Indre rom V» fra 1990 er femte og siste i en serie av installasjoner som har strukket seg fra 1984 og fram til 1990 på ulike steder: «Indre rom I» (Høvikodden 1984), «Indre rom II» (Berlin 1986), «Indre rom III» (Venezia 1988), «Indre rom IV» (Louisiana 1989) og «Indre rom V» (Samtidsmuseet Oslo). Det er kun den siste som er en fast installasjon – et sted som man kan vende tilbake til.

Installasjonen plasserer seg materialmessig i en modernistisk tradisjon: stål og en naken lyspære (og et varmeanlegg?) utgjør rekvisittene. Borte er hele det representerende prosjektet (gjengivelsen av objekter). Det samme gjelder bruk av motiv og farger. Det eneste som er igjen er fire gjenkjennelige elementer: trapp, korridor, sylinder og en lyspære. Går vi igjennom disse isolert, kan trappa koples assosiativt til kjeller eller loft. (Den er for bratt og smal til å kunne være en annen type trapp.) Korridoren bringer tankene i retning av av frakt eller gjennomgang – enten dette er til eller fra noe. Sylindren befinner seg vertikalt i forhold til korridoren og antyder en bevegelse oppover og nedover. Sirkelen, som sylindren formmessig utgjør, viser til sammenheng og uavvendelighet. Men samtidig er sylindren hul – tom. Og til slutt har vi den nakne lyspæra som mentalitetshistorisk er tilknyttet konsentrasjonsleire og fangenskap.

Det som forbinder disse elementene er en komponert sammenkjeding i rommet. Vi inviteres til en reise, men i motsetning til reise- skildringer generelt foregår denne reisen i et indre landskap. Disse to sentrale temaene antydes også i tittelen: indre rom. Reisen er komponert over den klassiske romantikkens hybrisoppstigning, hvor kunstnergeniet på toppen av en fjelltopp blir ett med Gud, blir Gud. Men det er lagt inn noen momenter som bryter med dette mønsteret. Istedenfor en oppstigning til de klare kjølige tinder (Nietzsche – Sils Maria nær St. Moritz) hvor tanken og følelsen bruser i skjønn forening, negeres dette via varmen som heller gir assosiasjoner i retning av et helvete. Den fysiske oppstigninga kan slik sett leses som en nedstigning. Et dykk innover i oss sjøl. Denne bevegelsen brytes også ved at platået/korridoren er plassert på tvers av oppadstigningsretninga. Det markeres med andre ord romlig at vi ikke kommer videre/høyere/lavere i den retninga.

Vi har nå tatt spranget over i det ubevisste og tvinges til en metonymisk forskyvning på samme plan, men likevel med aksellererende irrasjonalitet og angst. Det er med andre ord ikke alle aspekter av det ubevisste som utforskes. Hullet i enden av korridoren, med det sublimale himmel/helveteslyset antyder et spesifikt aspekt innen estetikken – avgrunnen. Den er som kjent dobbel ved at man er opphøyd, samtidig lurer fallet dypt der nede. Men det er ingen klassisk sublinitet verken over opplevelsen eller rommets konstellasjon. Det er snarere fallet som står i sentrum. Via lyspæra og de nakne stålveggen, samt at det bare er plass til en av gangen, bringes vi både opplevelsmessig og assosiativt til et ensomt møte med vår egen angst. Det avgrunnsaktige bekreftes også lydlig via (dommedags)buldring

Ved at installasjonen ikke er konstruert som en gjennomgang, markeres grensene for det rommet vi befinner oss i – et rom som man ikke kan spåsere forbi, kun gå inn og ut av. Det er med andre ord ingen vei utenom vårt ubevisste og angsten. Samtidig rommer tomheten i sylindren en grunnleggende bekreftelse på vår angst. Det er ingen guddommelighet som gjennomlyser skaperverket – det er ingenting utenfor, heller ingenting

inni. Vi tvinges romlig (Det er kun plass til en av gangen inne i installasjonen.) til et ensomt møte med vår egen angst. Denne prosaiskheden bekreftes ved å gjenta seansen. Da øker motet og man kan forholde seg analytisk til rommet. Avgrunnen er ikke så dyp som den synes på avstand, men samtidig blir bekreftelsen av tomheten desto større. Det antydes ingen vei ut. Ved dette negeres den sentimentale potensering av angsten. Man kan ikke engang ty til angsten for slik å skaffe seg en negativ livsfylde. Men samtidig fører installasjonen oss trygt tilbake til den hverdagslige gangen. Det ligger således sett en kontroll over bevegelsen i vårt indre rom. Dette bekreftes ved den anonyme inngangen. Man må være litt oppmerksom for i det hele tatt å legge merke til den.

Installasjonen mangler alle de markørene som vi forbinder med den opphøyd kunst. Den er plassert i en gang rett utenfor alle utstillingsrommene. Rammen er borte, og det samme gjelder de sedvanlige spotlysene. Hele subjekt-objekt opposisjonen er opphevet. Vi kan ikke stå trygt og godt utafør å betrakte det hele med uinteressert velbehag. Vi tvinges til en deltagelse som involverer de fleste av våre sanser: berøring, varme, lyd, lukt (en svak udefinerbar lukt av varme og metall) og syn. Ved denne sammensmeltinga av ulike sanser og formidlinga av et møte med vårt eget indre, gir Bjørlo det ujevne form. «Indre rom V» blir sublim.

Per Inge Bjørlo
1952 født i Spjelkavik (bor nå på Hønefoss)
1974-1981 Bergen Kunsthåndverksskole og Statens Kunstakademi
1980 første utstilling UKS, Oslo (har seinere utstilt både «hjemme» og i utlandet)
1985 Biennalen i São Paulo
1986 Daadgalleri i Berlin
1988 Biennalen i Venezia
1989 Louisiana utafor København
1991 Festsplutstillinger i Bergen

